

İnternet yeniden biçimleniyor : Kehanet ve Kaygılar

Sayılarla anılan İnternet çağları, yaşamımızı kolaylaştırma
vaadi taşıyan yeni öngörüler ile kapımızda.
Ancak artık teknoloji yerine toplumu temel alan
yeni ufuklara ihtiyaç var.

INTERNET

COMMUNICATION
VARIETY
DATA
USING
FIRST
SYSTEM
COMMERCIAL
ONE
PROTOCOL
CONNECTIVITY
PERSONAL
WIDESPREAD
CREATED
CONTENT
ONLINE
INFORMATION
WIRELESS
LINK
WEBSITES
ALLIANCE
RESEARCH
POPULAR
ALTHOUGH
PRODUCTS
CONNECTIONS
PERSONAL
WIDESPREAD

Web artık sayılarla anılıyor. Web 1.0 1990'ın sonlarında yaygınlaşan, günümüz teknolojileri ile kıyaslandığında birer online broşür olarak nitelendirilebileceğimiz, kullanıcıların sadece tanık oldukları internet uygulamalarını anlatan bir terim. Birinci kuşak internet kullanımını açıklayan bu dönemi artık bitirdik. Ardından gelen Web 1.5 döneminde ise Amazon, Ebay gibi satmaya, satın almaya ve alınan ürünle ilgili yorumda bulunmaya olanak veren internet uygulamalarına şahit olduk. İlk kez Dale Dougherty tarafından bir online devrim hayali olarak 2005 yılında dile getirilen Web 2.0 ise internet ortamında yeni sayfalar yaratılmasına, sayfaların düzenlenmesine ve bu sayfaların birbirlerine bağlanmasına olanak sağlayan bir yazılım çeşidi olan wikiler, bloglar, Twitter, Facebook, MySpace, Ekşi Sözlük gibi internet siteleri ve uygulamaları ile özdeşleşen bir döneme işaret ediyor. Son dönemde kullanımı popülerleşen bir terim olan Web 2.0, en yalın haliyle kullanıcıların aktif bir biçimde yaratma ve dağıtma aşamalarına dahil olduğu interaktif internet uygulamalarını tanımlıyor. Sırada Web 3.0 var. Radar Newtworks'ün kurucusu ve yöneticisi olan Nova Spivack, Web 3.0 kavramının Webde yaşadığımız üçüncü on yıllık periyoda işaret ettiğini, bir teknoloji olmadığını belirtiyor. Her ne kadar internet kullanımında çağları betimlemek için kullanılıyor gözükseler de, sayı içeren bu terimler kuşkusuz internette köklü devrimlere de işaret ediyor.

Semantik Web Dönemi: İnsanlaşmış Akıllı Makineler

Web 2.0 döneminin tamamen kapandığını söylemek mümkün değil. Ancak hızla ilerleyen teknolojik gelişmelerle birlikte, ilk kez Tim Berners-Lee tarafından dillendirilen Web 3.0 döneminin ve devamının nasıl olacağı hayal gücümüzü zorluyor. Bilim insanları, üniversiteler, düşünce kuruluşları, büyük şirketlerin AR-GE bölümleri ve tabii ki Silikon Vadisi bu konu üzerinde çalışıyor; boş durmuyor. Web 3.0'ın bir diğer adı ise Semantik Web. Yani makinelerin internette yayılan enformasyonun anlamsal (semantik) yapısını kavrayıp çözüm ürettiği çağ. Web 3.0 özünde makinelerin de tıpkı insanlar gibi Web sayfalarını okuyabileceği, arama motorlarının ve yazılım şirketlerinin kullanıcıların neyi aradığını kolayca yakalayabileceği bir döneme işaret ediyor.

Web 3.0 semantik bir web taşıyıcısının hemen hemen her şeyi bizim adımıza yapabilmek için programlanacağı bir döneme işaret ediyor. Tatilde bir

sonra varacağımız noktayı ayarlamaktan tutun da, dönem ödevimizi araştırmaya dek aklımıza gelen her şeyin otomatikleştiği bir dönem. Programlanan makineler araştırdığım konuyla ilgili seçtiği en özgün ve değerli metinleri birleştirecek. Adeta benim yerime makale, ödev yazacak. Yani arama motorları benim yerime benim ne aradığımı bilecek! Örneğin, Foursquare ve Facebook yer imi gibi uygulamalarda yeni yeni denendiği gibi, benimle aynı alışveriş merkezinde, söz gelimi bir alt katta dolaşan ancak orada olduklarını bilmediğim arkadaşarımdan beni haberdar edecek. Berners Lee'nin 2001 yılında ön gördüğü gibi, doktorun yazdığı reçetede yer alan ilaçların en yakın hangi eczaneden temin edilebileceğini otomatik olarak belirleyecek. Bir sonraki randevu için yoğun programımı organize ederek bir zaman ayarlayabilecek. Burada sözü edilen makinenin, mevcut makinelerden daha farklı bir biçimde, insan dolayımını aradan çıkarmış olduğunu belirtmek gerekiyor. Semantik Web dönemiyle birlikte, istenmeyen e-posta sorununa da çözüm bulunacağı öngörüülüyor. Bu tür e-postalar insanların müdahalesi gerekmezsin akıllı makinelerce önlenecek.

Uçağı mı Kaçırınız? Akıllı Makine Ailenize Haberi Çoktan Verdi

Web 3.0'ın devamı niteliğinde olan Web 4.0 çağı ise teknolojik pazarlama ve büyüme alanında tanımlanmış bir yazar olan Seth Godin'e göre çok uzakta değil. Ona göre "Eğer web kimlerle arkadaş olduğumu, arkadaşarımdan nerede olduklarını, ne yaptıklarını, neye ilgi duyduklarını ve bana nasıl yardım edebileceklerini bilirse, örneğin rahatsızlandığım bir anda aynı mekânda doktor bir arkadaşarımdan haberdarsa benim için yapabileceği çok şey var." Web'in bu biçiminde uçağı kaçırdığımızda arkadaşarımnıza ya da ailenize gecikeceğinizi bildiren akıllı makineler devreye girecek. Ya da örneğin bir iş görüşmesi için e-posta yazmaya başladığınızda, eğer o iş görüşmesi meslektaşarımnızdan biri tarafından daha önce gerçekleştirilmiş ve çözümlenmişse akıllı makineler bu durumu size ekranda haber verecek. Tabii bu durum yaşamımızdaki hemen hemen her konunun, gelişmenin ve bilginin paylaşıldığı fazlaca şeffaf ve açık bir iletişim sağlanırsa gerçekleşebilecek. Daha az gizlilik öngören bu sistem, bu yönüyle Web 3.0'dan ayrılıyor. Tüm bu teknolojik ütopyaların gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, insanların özel yaşamlarıyla ilgili bu kadar çok bilgiyi başkalarıyla paylaşmayacağı ise belirsiz.

Bilge Narin, 2003'te Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi'nden mezun oldu. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı'nda tamamladı. 2005-2010 yılları arasında Genelkurmay Başkanlığı Genel Sekreterlik İletişim Daire Başkanlığı'nda basın ve tanıtım uzmanı olarak görev yaptı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı'nda doktora tez dönemi öğrencisi. İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak görev yapıyor.

3D'ye Yönelik Tartışmalar

Bu dönemsel tanımların ardından biraz da teknoloji tabanlı çalışmalara bakmakta fayda var. Örneğin 3D olarak adlandırılan Web biçimi, teknoloji alanında en gözde çalışma konularından biri. Gerçek dünyanın uzantısı olarak görülen bu deneyimi olumlu bulanlar, Web'in gelecekte There.com'u ve Second Life'i andıran büyük, alternatif bir biçime dönüşeceği kehanetinde bulunuyor. Fakat bazıları bu iddiaya dudak bükerek bunun sadece günümüz internetinin daha az verimli bir versiyonu olacağını söylüyor. Google Earth'ün halihazırda Seattle'daki yüksek binaları "zoom" yaparak görmeye olanak verdiğini ve bizi bizat oraya koyarak caddelerde yürümemizi sağlayan bir sıçramaya olanak sağlamayacağını belirtiyorlar.

Web'de Sözcüksüz Tarama: Medya Merkezli Web

"Medya Merkezli Web" (Media-centric Web) ise anahtar sözcükler dışında başka girdilerle imge, video ve metin aramaya olanak tanıyan teknolojiyi betimleyen bir kavram. Sözcük temelli olmaksızın arama yapan bu teknolojide beğendiğimiz bir görseli bulmak için, başka bir görseli, bir müzik parçasını bulmak için ise "ses"i kullanabileceğiz. Like.com, Polar Rose ve müzik parçalarını birbirlerine benzerliklerine göre eşleyen Pandora gibi siteler bu yeni sistemin ilk adımları olarak niteleniyor. Örneğin Pandora adlı sitede favori şarkı ve şarkıcılarımızdan oluşan bir listeye göre anında sizin zevkinize uygun alternatif bir başka liste oluşturulabiliyor.

Diş Fırçalarken Aynada Haberleri Okumak

Gelecekte internetin bize sağlayacağı yeniliklere yönelik öngörülerden bir diğeri ise "Nüfuz Eden Web" (Pervasive Web). Web bağlantılı banyo aynaları ve ev pencereleri gibi sistemlerle web teknolojileri gündelik yaşamımıza nüfuz edecek. Örneğin, dişlerinizi fırçaladığınız esnada banyo aynasında en son

haberleri görebileceksiniz. Hava düzeldiğinde evinizin pencereleri otomatik olarak açılacak. Kısacası internet teknolojileri bilgisayar ekranlarından kurtulup gerçek yaşamda karşılığını bulacak.

Teknolojinin Büyüsüyle Gözden Kaçanlar

Web'in gelecek versiyonları tarihselci, kaçınılmaz, gelişmeci, doğal, teslim olunması gereken süreçler olarak öngörülüyor. Teknoloji adeta büyüleyici bir güç olarak resmediliyor. Bu gücü elinde bulunduranların verebileceği potansiyel zararların üstü örtülüyor. Ama kesin olan bir şey var; o da bu kehanetlerin, eksik ya da fazla, bir şekilde gerçekleşeceği. Bu teknolojilere ulaşmadaki adaletsizlikler, teknoloji dolayısıyla dolaşıma sokulan görsel, işitsel ve yazılı materyallerdeki sınıfsal ve cinsiyetçi tabular, teknolojik gelişmeler üzerindeki büyük sermaye egemenliği ise şimdilik görmezden geliniyor.

Asıl ihtiyacımız olan şey, teknoloji ile birlikte toplum temelli çözümleri ve ilerleme arayışlarını benimseyen bir çalışma ufku. 2011 yılında Jaehun Joo tarafından yapılan bir araştırma "toplum temelli" teknoloji çalışmalarına duyulan ihtiyacı gözler önüne seriyor. Bu araştırmaya göre Semantic Web üzerine yapılan çalışmalar altyapı, mühendislik, mimarlık, bilgi yönetimi gibi başlıklar altında sınıflandırılabilir. Ancak bu gelişmelerle ilgili toplumsal konuları temel alan hiçbir çalışmanın yapılmadığı görülüyor. KnowledgeWeb, Semanticweb.org ve Web4Web gibi portallar web teknolojilerini tanıtır bizlere bilgi sağlasa da dijital erişim yetersizliği, bilimsel bilginin kullanılmasındaki etik sorunlar, filtreleme ve etiketlemeyle ilişkin tartışmalar, mahremiyet, gizlilik ve güvenlik konuları ile internet aracılığıyla inşa edilen "ironik kayıtsızlık" sosyal bilimlerin desteği ve ilgisi olmaksızın çözülemeyecek başlıklar olarak karşımıza çıkıyor.

Kaynaklar

- Baumann, M., "Web 3.0: The Next Step for the Internet", Information Today, Cilt 26, Sayı 5, Mayıs 2009.
- Joo, J., "Adoption of Semantic Web from the perspective of technology innovation: A grounded theory approach", Int. J. Human-Computer Studies, Sayı 69, s. 139-154, 2011.
- Metz, C., "Web 3.0", PCMagazine, 10 Nisan 2007.
- Törenli, N., Enformasyon Toplumu ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye, Bilim ve Sanat, 2004.